

Úvod do japanistikz 8. přednáška - TABULE

PREHISTORIE

-13 500 (-7500) - 300

džómon

-950 – 250

Jajoi

STAROVĚK

250 – 450

kofun

450

Jamato

710-784

nara

794 – 1185

„KLASICKÁ DOBA“

heian

1192 -1333

STŘEDOVĚK

kamakura

1336 - 1467

muromači

1467 - 1600

Sengoku džidai

NOVOVĚK „modern age“

1600 - 1867

edo

MODERNÍ

1867

Meidži

1912

Taišó

1925 - 1989

Šówa

1989

Heisei

2019

Reiwa

Čo sa zmenilo od Meidži:

nové Cisárske mesto

západný kalendár

počítanie veku ľudí

západní kal. .... lunárni kal.....věk novorozence

27.1. 1830 ..... 12 m 28 d roku X.....první rok „issai“

28.1. 1830.....1 m 1 d rok X+1.....druhý rok „nisai“

20.1.1931.....1 m 1 d rok X + 2.....třetí rok „sansai“

27.1.1831.....narodeniny „jeden rok“

1841 .... **“třináctý rok – deset let“**

prefektury „...-ken“

staré provincie

nový spisovný jazyk „hjó džungo“ založ. na dialektu Eda

do té doby – „bungo“ „klasická japonština / literární jp“

raná stredo japončina (Early Middle Japanese) – reč Kjóta v období heian

stala sa klasickým spisovným jazykom. Dnes sa nazýva *bungo* – „literárny jazyk“ 文語:

bungo vs. *kógo*

do 2. s.v. sa ešte používal, hoci autori od Meidži začínali používať už „hovorený jazyk“ *kógo* 口語,
ako to nazývali, tj. reč nového Cisárskeho mesta Tókja - novú spisovnú tókijčinu.

Bungo je však aj dnes súčasťou japonskej kultúry, niektoré gramatické javy alebo pravopisné črty sa objavia v poézii či novoročných blahoželaniami – v oblastiach či príležitostiach, spojených s tradičnosťou a kontinuitou.

Pozostatky starojapončiny (bungo) v súčasnom jazyku:

I. adjektívne –ki:

napr. v novoročných pozdravoch, na pohľadniciach:

joki toši, ucukuši*ki* fúkei (namiesto joi, ucukušii)

良き年、 美しき風景

II. pravopis prípon –wa, -e, -o:

は   へ   を

zápis....výslovnosť pred r. 600.....okolo r. 750.....okolo 950.....okolo 1300...súčasný stav

花は.....pana-pa.....fana-fa.....fana-wa.....fana-wa.....hana-wa

花へ.....pana-pe.....fana-fe.....fana-we.....fana-e.....hana-e

花を.....pana-wo.....fana-wo.....fana-wo.....fana-o.....hana-o

川は.....kapa-pa.....kafa-fa.....kawa-wa.....kawa-wa.....kawa-wa

.....かはは.....かはは.....かはは.....かはは.....かわは

(tj. v modernom pravopise sa „w“ píše foneticky, iba v prípone –wa sa zachováva etymologický pravopis)

III. –ó (arigató, ohajó), -i- (gozaimas, irasšaimas)

Kógo, hlavne jeho písaná forma, sa vyznačuje vplyvom zo západných jazykov. Predmoderná japončina je chronicky známa dlhými vetami – ale nemusí ísť o dlhé vety, len o sled „nedokončených viet“, aké sú v hovorovej japončine bežné dodnes, ale pod vplyvom západných jazykov (ideál gréckej logickosti) sa prebral imperatív „dokončených viet“.

LITERATÚRA

- faktu (non-fiction)
- „beletria“ (belles-lettres, fiction)

Literatúra (podľa Aristotela)

- epika
- lyrika
- dráma

Literatúra

- súčasná
- staršia
- historická (píšu súčasní autori o minulých dobách)

Literatúra

- národná (poľská, anglická/britská/, thajská)
- oblasťná (európska, africká, muslimská, buddhistická)

„Epika - lyrika“ nerovná sa „próza - poézia“! Prvé delenie = obsah, prístup k látke, druhé delenie = formálna vonkajšia podoba textu. Poézia môže byť lyrická a epická. Próza môže byť lyrizovaná, loci zriedka čisto lyrická.

Japonská literatúra nevychádzala z drámy. Vychádzala z poézie.

Formovala sa pod vplyvom čínskej literatúry, v ktorej bola prvoradá poézia - 詩 (/š' 1/ , sinojap. /ši/).

Japonská próza preto tiež má iný charakter ako európska, nie je založená na dramatickosti a vyvrcholení, ale skôr na plynutí motívov jeden za druhým. Tieto motívy spolu často súvisia analogicky, čo je tiež črta blízka poézii.

Takisto klasická japonská dráma vychádza z poézie. Je preto oveľa menej „dramatická“ než európska, má viac lyrizmu a hudobno-tanečnej stránky. Najstaršia z klasických dramatických foriem, nó, sa dokonca priamo označuje za „lyrickú drámu“.

Žánre klasickej japonskej literatúry:

Poézia:

Metrum

Sylabické metrum. Typy prozódie:

(sylabo)tonická = (slabično)prízvuková (*Ja k Vam pišú... Puškin*)

Časomerná (*Aj, zde leží zem ta před okem mým smutně slzícím... Kollár*)

sylabická = slabičná

TANKA („krátka pieseň“ - hlavná a najobľúbenejšia forma všetkých období)

ČÓKA („dlhá pieseň“ - zanikla)

RENGA („nadvázaná pieseň“ „řazená píseň/báseň“ od 13. storočia)

HAIKU („hravá sloha“ od Bašóa – 17. storočie)

Tanka:

5

7

5

7

7

Haiku:

5

7

5

Próza:

NIKKI – súkromný literárny denník (memoáre)

(KIKÓ cestovný denník)

ZUIHICU - príležitostné črty/zápisky

MONOGATARI – rozprávania („o všeličom“)

CUKURI MONOGATARI – umělé, vymyšlené

REKIŠI MONOGATARI - historické

UTA-MONOGATARI – př. s tankami

GUNKI-MONOGATARI – vojenské eposy

Dráma:

NÓGAKU (= NÓ + KJÓGEN)

DŽÓRURI (tiež „**BUNRAKU**“) – loutkové

KABUKI

www.kjogen.cz

S